

Mirë se vini më kantonin e Bernës

**Informacione të dobishme për
banoret dhe banorët e rinj**

Albanisch/Albanais

Gesundheits- und Fürsorgedirektion
des Kantons Bern
Sozialamt, Abteilung Integration

Direction de la santé publique
et de la prévoyance sociale du
canton de Berne, Office des
affaires sociales, Division Intégration

Të dashura banore të reja, të dashur banorë të rinj

Mirë se vini në kantonin tërheqës dhe të gjithanshëm të Bernës. Ne na vjen mirë që keni vendosur të jetoni këtu.

Kantoni e Bernës ka disa qendra urbane, por edhe shumë zona rurale. Më 1 janar 2015 banonin këtu 1'009'204 persona, prej tyre janë 15 % të kombësive të huaja. Pjesa më e madhe e popullsisë së Bernës jetojnë në qytetet si: Bernë, Biel, Burgdorf dhe në Thun. Me dy gjuhët zyrtare gjermanisht dhe frëngjisht kantonin e Bernës është një kanton dygjuhësor. Gjithashtu ekzistojnë disa komuna dygjuhësore, por në nivelin komunal si gjuhë zyrtare është në shumicën e rasteve vetëm njera, gjermanishtja apo frëngjishtja.

Për ne është e rëndësishme, të ndjeheni mirë në shtëpinë e re që keni zgjedhur dhe që të mund të adoptoheni sa më shpejtë. Integrimi është gjithmonë një proces i ndërsjellë. Për këtë është i nevojshëm angazhimi i juaj si dhe mirëkuptimi i vendasve. Kjo broshurë ju ofron një vështrim të përgjithshëm lidhur me ofertat dhe shërbimet të cilat ju lehtësojnë fillimin e jetës në kantonin e Bernës. Ju lusim që ta shfrytëzoni këtë! Shumë komuna kanë përveç këtyre edhe ofertat e veta për integrim. Për informacione të tjera lajmërohuni direkt te komuna e juaj.

Shiko gjithashtu: Platformën informative
www.integration-be.ch

Broshurën „Mirë se vini në Zvicër“
(www.bfm.admin.ch > Publikationen)

Përmbajtja

Këshillime mbi përditshmërinë dhe integrimin	5
Leja e qëndrimit / Bashkimi familjar	6
Kurse të gjermanishtes, të frëngjishtes dhe të integrimit	9
Puna	10
Banimi	13
Edukimi / kujdestaria për fëmijë / arsimimi	15
Shëndetësia / siguria sociale	19
Mbrojtja nga diskriminimi	23
Tatimet	25
Mobiliteti	26

Këshillime mbi përditshmërinë dhe integrimin

Unë kam pyetje të përgjithshme mbi jetën në Zvicër apo dëshiroj të di më tepër mbi temat e caktuara. Kujt mund të i drejtohem?

Keni pyetje specifike mbi gjuhën? Mbi bashkëshortësinë, partneritetin dhe familjen? Mbi dhunën në familje? Mbi shkollë dhe profesion? Mbi financa, ligjësi dhe shëndet? Mbi trajtimet me organet shtetërore? Mbi migrimin dhe moshën? Apo mbi diskriminim dhe racizëm?

Zyrat për diskutim integracioni i këshillojnë të huajat dhe të huajt mbi të gjitha pyetjet në lidhje me integrim. Këto zyra në rast nevojë mund të ju drejtojnë edhe tek organizatat e specializuara më tutje.

Qyteti Bern:

Kompetenzzentrum Integration der Stadt Bern

Effingerstrasse 21, 3011 Bern

Tel. 031 321 60 36

E-Mail integration@bern.ch

www.bern.ch/integration

Regjioni Emmental-Mittelland-Oberaargau:

isa Informationsstelle für Ausländerinnen- und Ausländerfragen

Speichergasse 29, 3011 Bern

Tel. 031 310 12 72

E-Mail isa@isabern.ch

www.isabern.ch

Regjioni Biel-Seeland-Berner Jura:

MULTIMONDO

Neumarktstrasse 64, 2503 Biel/Bienne

Tel. 032 322 50 20

E-Mail info@multimondo.ch

www.multimondo.ch

Regjioni Thun-Oberland:

KIO Kompetenzzentrum Integration

Schubertstrasse 10, 3600 Thun

Tel. 033 223 50 75

E-Mail kio@thun.ch

www.thun.ch/kio

Një pasqyrë mbi zyrat tjera këshillimi dhe të ofertave i gjeni nën

www.integration-be.ch

Leja e qëndrimit / bashkimi familjar

Ku mund të informohem për lejen time të qëndrimit B apo C?

Afatin e lejes së qëndrimit B apo C duhet ta zgjasni rregullisht. Varësisht prej formës juridike të lejes së qëndrimit, të azilit apo të emigrantit (L, B, C, G, N, F) Ju keni të drejta dhe detyrime të ndryshme. Se cilat afate vlejné për zgjatjen e lejes përkatëse të qëndrimit? Cilat të drejta dhe detyrime ju shoqërojnë nëse keni statusin juridik të emigrantit? Si mund ta shndërroni lejen e qëndrimit B në lejen e qëndrimit C? Apo si duhet të veproni nëse doni ta bëni kërkesën për nënshtetësinë zvicerane? Në këto pyetje ju gjeni përgjigje te Shërbimi i Migracionit për Kantonin e Bernës (Migrationsdienst des Kantons Bern) dhe – nëse banoni në qytetet si: Bernë, Biel apo Thun – atëherë te Shërbimet për Banorët të këtyre qyteteve.

Migrationsdienst des Kantons Bern (Shërbimi i Migracionit për Kantonin e Bernës)

Eigerstrasse 73, 3011 Bern
Tel. 031 633 53 15
E-Mail midi.info@pom.be.ch
www.be.ch/migration

Qyteti Bern:

Einwohnerdienste, Migration und Fremdenpolizei (Shërbimet për Banorët, Migracioni dhe Policia për të Huajt)

Predigergasse 5, 3011 Bern 7
Tel. 031 321 53 00
E-Mail einwohnerdienste@bern.ch
www.bern.ch (> Einwohnerdienste)

Qyteti Biel:

**Bevölkerung (Dienststelle
Ausländerinnen und Ausländer)
[Popullsia (Zyra për Shërbimet e të
Huajve dhe të Huajave)]**

Neuengasse 28, Postfach 1120, 2501 Biel
Tel. 032 326 12 25

E-Mail bevoelkerung@biel-bienne.ch

www.biel-bienne.ch (> Behörden/
Verwaltung > Direktion Soziales und
Sicherheit > öffentliche Sicherheit >
Einwohner- und Spezialdienste

Qyteti Thun:

**Einwohnerdienste der Stadt Thun
(Shërbimet për Banorët e qytetit të Thun-it)**

Hofstettenstrasse 14, Postfach 145,
3602 Thun

Tel. 033 225 82 49

E-Mail einwohnerdienste@thun.ch

www.thun.ch/einwohnerdienste

**Unë dëshiroj ta sjell familjen time
në Zvicër. Si duhet të veproj dhe
kush mund të më këshillojë lidhur
me këtë?**

Informacionet dhe të gjithë formularët e nevojshëm për bashkimin familjar mund t'i merrni te Shërbimet për Banorët (Einwohnerdiensten) të qyteteve Bernë, Biel, Thun respektivisht te Shërbimi për Migracion të Kantonit të Bernës (Adresat shiko në Faqe 6). Mbështetje ju ofrojnë edhe zyrat këshilluese integrimi (Adresat shiko në Faqe 5). Çiftet binacionale dhe familjet mund të i drejtohen edhe zyrave këshilluese për gra dhe bura me marrëdhënie binacionale (frabina).

**frabina Beratungsstelle für Frauen und
Männer in binationalen Beziehungen
(frabina Këshillimore për Gratë dhe Çiftet
Binacionale)**

Laupenstrasse 2, 3008 Bern

Tel. 031 381 27 01,

E-Mail info@frabina.ch

www.frabina.ch

Unë kam ardhur me anë të martesës në Zvicër. Çka duhet të di?

Keni pyetje mbi të drejtën martesore në Zvicër? Mbi statusin e të huajit, të cilin e fitoni përmes martesës me një zvicerane resp. me një zviceran apo ne dikë që ka të drejtë qëndrimi në Zvicër? Zyrat këshilluese integrimi janë për Ju këtu (Adresat shiko në Faqen 5).

Nëse martoheni apo gjatë bashkëshortësisë jeni banorë të Zvicrës atëherë ju i nënshtroheni Ligjit Zviceran për të Drejtën Martesore. Në Zvicër vlen parimi i barazisë gjinore – bile edhe jashtë martesës. Kjo do të thotë, se të dy bashkëshortët kanë të drejtat dhe detyrat e barabarta dhe se bashkërisht vendosin për marrjen e vendimeve për të gjitha fushat e jetës së tyre të përbashkët.

Dhuna në martesë është një delikt zyrtar. Kjo do të thotë se aktet e këtylla duhet të ndiqen penalisht nga autoritetet, pra edhe kundër vullnetit të viktimës.

Një broshurë në 15 gjuhë të ndryshme lidhur me të drejtat dhe detyrimet më të rëndësishme sipas Ligjit Zviceran për të Drejtën Martesore i gjeni këtu:

www.bj.admin.ch

(> Themen > Gesellschaft > Zivilstand > Merkblätter)

Informacione tjera gjeni këtu:

www.integration-be.ch

Informacione lidhur me tema të ndryshme të martesave binacionale gjeni këtu: www.binational.ch

Kurse të gjermanishtes, frëngjishtes dhe të integrimit

Ku mund të mësoj gjermanisht apo frëngjisht?

Në kantonin e Bernës flitet kryesisht gjermanisht, në disa regjione frëngjisht. Në shkollat e zonave gjermano-folëse flitet gjuha letrare gjermane, por në përditshmëri dialekti, pra gjermanishtja zvicerane. Që të mund të orientoheni në përditshmëri dhe në lëmin e profesionit, është me rëndësi ta kuptoni dhe flisni gjuhën e vendbanimit të ri. Kështu kontaktoni më lehtë me zvicerane/ë dhe e gjeni një punë më shpejtë.

Në kantonin e Bernës ka oferta të shumta të kurseve të gjuhës. Disa ju japin njohuri gjuhësore për situata specifike të përditshmërisë. Shpesh në këto kurse mund të jenë si tema trajtuese informacionet e përgjithshme për jetën në Zvicër, që ndryshe quhen edhe kurse integrimi. Gjatë kurseve mund të kërkonti pjesërisht një kujdestari për fëmijët.

Një pasqyrë mbi kurset gjermanisht dhe frëngjisht në kantonin Bern gjeni këtu www.be.ch/sprachkurse-migration

Një listë me ofertues të kurseve të integracionit në kantonin Bern gjeni nën www.integration-be.ch

Një vështrim të përgjithshëm lidhur me ofertat e ndryshme mund t'ju japin edhe qendrat kompetente për integrim në regjionin tuaj (shiko adresat në faqen 5). Disa nga këto qendra ofrojnë edhe vetë kurse gjuhe dhe integrimi.

Puna

Unë dëshiroj të punoj në kantonin e Bernës. Si duhet të veproj?

A posedoni një leje qëndrimi të vlefshme për të huajt pa vërejtjen „me të drejtë pune“? Atëherë paraprakisht lajmëroni te Enti për Regjistrim të Banorëve“ (Einwohnerkontrolle) të komunës suaj se keni gjetur punë. Gjithashtu duhet të lajmëroni këtë ent, po që se e ndërroni punëdhënësin.

Po që se nuk keni leje qëndrimi të vlefshme apo nëse posedoni një vizë turisti, atëherë nuk guxoni të punoni.

Informacione për hyrjen në tregun e punës dhe për pagat dhe kushtet e punës mund të gjeni te këto dy organizata të specializuara për këtë lëmi.

beco Berner Wirtschaft (Ekonomia e Bernës)

Ausländische Erwerbstätige
(Të punësuarit e huaj)
Laupenstrasse 22, 3011 Bern
Telefoni: 031 633 58 10
E-Mail info.arbeit@vol.be.ch
www.be.ch/arbeit

Shërbimi për Migracionin i Kantonit të Bernës

Eigerstrasse 73, 3011 Bern
Telefoni: 031 633 53 15
E-Mail midi.info@pom.be.ch
www.be.ch/migration

Si kërkoj unë punë?

Shpalljet për punë i gjeni në gazetatat ditore, njoftimet regjionale dhe të qytetit dhe në internet. Platforma www.treffpunkt-arbeit.ch përveç ofertave të punës përmban edhe këshill si të kërkonti punë.

Ju mund të depononi dokumentacionin tuaj për aplikim pune në zyrat e ndryshme të përkohshme ndërmjetësuese (temporer) të regjionit tuaj. Këta nuk ndërmjetësojnë vetëm punë të përkohshme, por edhe të përhershme.

Përveç kësaj tregoni të gjithë shokëve e shoqeve, të njohurve, të afërmeve dhe fqinjëve që jeni duke kërkuar punë. Shpesh vendet e punës jepen nëpërmjet lidhjeve.

Disa organizata ofrojnë për emigrantet programe speciale mentorësh, projekte për një ngritje me të lehtësuar profesionale si dhe shkollime të mëtutjeshme. Një vështrim të përgjithshëm lidhur me ofertat e ndryshme gjeni këtu:

www.integration-be.ch

Ku mund të gjej mbështetje në kërkimin e punës?

Lidhur me këtë mund të këshilloheni te qendrat regjionale për ndërmjetësim të punës (RAV). Gjithsejtë 19 vende në kantonin e Bernës i gjeni këtu: www.be.ch/arbeit

TRiiO ofron këshillime personale për punën dhe papunësinë, por duhet të lajmëroheni paraprakisht. Këtu mund ta përdorni lirisht gazetën me shpalljet për punë, internetin dhe vendet e punës në kompjuter. Përveç kësaj ju ofrohet mbështetje në formulimin dhe kompletimin e dokumentacionit për aplikim.

TRiiO

Spitalgasse 33, 3011 Bern
Telefoni: 031 311 91 55
E-Mail info@trio.ch
www.trio.ch

A njihet në Zvicër diploma ime e huaj?

Në Zvicër nuk njihen të gjitha diplomat e huaja. Për pyetjet lidhur me diplomën tuaj drejtohuni te:

Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation (SBFI) Kontaktstelle für die Anerkennung von Berufsqualifikationen

Einsteinstrasse 2, 3003 Bern
Tel. 058 462 28 26
E-Mail kontaktstelle@sbfi.admin.ch
www.sbfi.admin.ch/diploma

Informata mbi njohjen e sistemeve arsimore të huaja ju ofron edhe Berufsberatungs – und Informationszentren (BIZ), qendrat për këshillime profesioni dhe informime. Adresat e tyre i gjeni nën www.be.ch/biz

Si mund të arsimohem më tutje?

Kërkoni këtu në databazën praktike të mundësive për arsimim të mëtejshëm pas ofertave për fushën e interesimit Tuaj: www.w-a-b.ch

Ju mundeni të lajmëroheni tek Berufsberatungs – und Informationszentren (BIZ), qendrat për këshillime profesioni dhe informime, për të marrë një pasqyrë mbi mundësitë e ndryshme të arsimimit të mëtejshëm. Adresat e BIZ-ve regional i gjeni nën: www.be.ch/biz

Unë dua të filloj diçka të re në aspektin e profesionit. Ku mund të gjej impulse?

Këshillimorja për Profesion, Studime dhe Karrierë e kantonit të Bernës ju informon me kënaqësi lidhur me arsimimet profesionale dhe atyre të mëtutjeshme. Përveç kësaj ju ndihmon të sqaroni interesat dhe aftësitë Tuaja. Thjesht paraqituni direkt te Berufsberatungszentrum (BIZ) (Qendra për këshillime lidhur me Profesionin) të regjionit tuaj. Informacione të tjera dhe të dhënat kontaktuese i gjeni këtu: www.be.ch/biz

Banimi

Unë jam duke kërkuar një banesë! Si duhet të veproj?

Shpalljet për banesat e lira i gjeni gjithashtu në gazetën ditore, në njoftuesit (Anzeiger) e regjionit Tuaj dhe në internet (p.sh. www.immoscout24.ch apo në www.anzeiger.ch).

Një përpilim të makinave kërkuese për kërkimin e banesave, këshilla për shpërngulje dhe paraqitje në komunë ose një përzgjedhje për ofertat „Wohnen in der Schweiz” – banimi në Zvicër në 15 gjuhë i gjeni këtu: www.integration-be.ch

Mendoni për atë, që të lajmëroheni brenda 14 ditëve pranë komunës ku banoni, nëse Ju keni ndërruar banesë.

Ku mund të informohem për të drejtat e qiramarrjes?

Informata mbi çështjet e të drejtës qiramarrëse Ju mund të merrni tek organet pajtuese të kantonit. Adresat e organeve kompetente për regjionin tuaj të banimit i gjeni nën www.be.ch/justiz > Schlichtungsbehörden.

Një kontakt i mirë, ku mund të drejtoheni është zyra e Shoqatës së Kantonit për Qiramarrje. Kjo zyrë u ofron anëtarëve të vet këshillime juridike falas dhe shërbime të tjera lidhur me problemet në çështjet juridike të qiramarrjes.

Mieterinnen- und Mieterverband Kanton Bern

Monbijoustrasse 61, 3007 Bern
Postfach, 3000 Bern 23
Telefoni: 0848 844 844
E-Mail mv@mvbern.ch
www.mieterverband.ch

Një pasqyrë mbi zyrat tjera këshillimi dhe të informacione i gjeni nën integration-be.ch

Edukimi / Kujdestaria për fëmijët / Arsimimi

Unë jam bërë nënë apo baba dhe kam pyetje lidhur me formën e sjelljes me fëmijën tim të vogël. Ku mund të drejtohem?

Këshillimorja për nënat dhe baballarët ju ofron falas të gjithë prindërve orientim, forcim dhe siguri në të qenit nënë dhe baba. Prindërit kanë pyetje të ndryshme që varen nga faza jetësore dhe mosha e fëmijës. Me shërbimet e veçanta, këshillimorja për nënat dhe baballarët mund t'u përgjigjet të gjitha nevojave të atyre që do të bëhen prindër dhe atë që nga koha e lindjes së fëmijës si dhe që nga viti i parë i jetës e derisa të fillojnë të shkojnë në kopsht. Këso këshillimore ka gati në të gjitha komunat e kantonit të Bernës

Adresat dhe vendndodhjet i gjeni këtu: www.mvb-be.ch

Si mund të forcohem unë në rolin tim si nënë apo baba dhe të mësoj më tepër mbi temat e edukimit?

Donacioni Berner Gesundheit ofron rregullisht në vende të ndryshme kurse, të cilat i mbështesin prindërit për edukimin e fëmijëve. Më tepër informata mbi këtë Ju mundeni të gjeni nën www.bernergesundheits.ch

Gjithashtu edhe në takimet e familjeve, qendrat e nënave dhe takimet e kuarteve ka kurse për prindër. Njoftohuni në komunën ku banoni apo shikoni në www.integration-be.ch se çfarë oferta qëndrojnë në regjionin Tuaj.

Si është i ndërtuar sistemi shkollor i kantonit Bern?

Koha e shkollimit të obliguar zgjatë njëmbëdhjetë vite. Mësimi dhe materialet mësimore janë pa pagesë

Për përgatitje për shkollë të gjithë fëmijët pas moshës 4 vjeçare ndjekin dy vite çerdhen e fëmijëve.

Pas çerdhes së fëmijëve ndjekin gjashtë vite nivelin e parë dhe atëherë hyn në nivelin e dytë, i cili zgjatë tre vite

Informata mbi shkolla dhe çerdhe të fëmijëve në shumë gjuhë dom i gjeni këtu: www.erp.be.ch/alterninfo

---

Erziehungsdirektion des Kantons Bern

Sulgeneckstrasse 70, 3005 Bern

Tel. 031 633 84 51,

E-Mail akvb@erp.be.ch,

www.erp.be.ch

Pas përfundimit të shkollës së obligueshme janë të hapura shumë mundësi. Më së miri informohuni te Këshillimorja për Profesion, Studim dhe Karrierë të kantonit të Bernës (www.be.ch/biz) për ofertat e shumta. Varësisht nga interesi dhe aftësitë mund të vizitohet një profesion (zanat) me maturitet apo pa te, një gjimnaz apo një shkollë e mesme profesionale apo një shkollë tregtare e mesme.

Zvicra posedon një sistem arsimor të dyfishtë. Kjo do të thotë se zanati (profesioni) përbëhet nga pjesa praktike në ndërmarrjen përkatëse si dhe një pjese teorike në shkollën profesionale. Përgjatë zanatit mund të përfundohet edhe maturiteti profesional. Kjo jep të drejtën për të vizituar një shkollë të lartë dhe disa kurse në universitet. Kështu që shtegu përmes zanatit (shkollimit të mesëm profesional) është ekuivalent me atë të gjimnazit. Shpesh kjo formë ofron perspektiva më të mira për profesion.

Informacionet për kurset e arsimimit veçmas i gjeni këtu: www.erp.be.ch (> Berufsbildung ose > Mittelschule) dhe www.integration-be.ch

Një fletushkë në pesë gjuhë të ndryshme për kalimin nga vendet e huaja në një gjimnaz të kantonit të Bernës i gjeni këtu:

www.erz.be.ch/aufnahmegym

Shoqata për Prindërit e Huaj dhe Arsimimi ofron çdo vit mbërme informative në 15 gjuhë lidhur me sistemin e arsimimit.

Verein für fremdsprachige Eltern und Bildung

(Shoqata për Prindërit e Huaj dhe Arsimimi)

Telefoni: 031 331 50 63

E-Mail fremdsprachige_eltern@yahoo.de

Si mund t`i regjistroj fëmijët e mi në shkollë?

E lajmëroni fëmijën tuaj në Administratën e Komunës apo direkt te drejtorja e shkollës në komunën tuaj.

Unë dëshiroj, që fëmijët e mi të jen mirë të përgatitur për shkollë dhe që para çerdhes së fëmijëve të mësojnë gjermanisht gjegj. frëngjisht. Çfarë oferta ka?

Pjesëmarrja e rregullt në stacione ditore të fëmijëve, në grup loje apo në familje ditore është një mundësi e mirë për fëmijën Tuaj të e mëson dhe ushtron herët gjuhën e vendit. Më tepër informacione mbi këto oferta Ju gjeni nën www.be.ch/familie

Ka edhe kurse gjuhe për prindër, të cilët gjatë mësimit ofrojnë edhe kujdes të fëmijëve, në të cilat fëmijët mësojnë gjuhën. Kësi lloje të kurseve Ju gjeni nën www.be.ch/sprachkurse-migration

Si duhet të veproj nëse në shkollë ka probleme?

Bisedoni me mësuesit. Ju mund të drejtoheni edhe te Këshillimorja Edukative –Arsimore e kantonit të Bernës. Vendndodhjet, adresat dhe numrat e telefonit të këshillimoreve tuaja regjionale i gjeni këtu:

www.erez.be.ch/erziehungsberatung

Disa komuna ofrojnë gjithashtu punë sociale shkollore në formë të këshillimeve në rast të problemeve sociale apo personale të fëmijët apo të rinjtë. Edhe vetë shkolla ndihmon që të identifikohen me kohë dhe të ndërmerren masat e nevojshme të problemet sociale, të cilat rrezikojnë suksesin shkollor. Thjesht informohuni te drejtoria shkollore e komunës suaj.

Unë dua një kujdestari për fëmijët e mi. Çfarë mundësish ekzistojnë?

Në kantonin e Bernës mund të jenë në dispozicionin tuaj oferta të shumta jashtë familjare për kujdestarinë e fëmijëve. Për informacione të tjera si dhe nëse keni nevojë për ndihmë për të kërkuar një ofertë të përshtatshme i gjeni këtu: www.be.ch/familie

---

Gesundheits- und Fürsorgedirektion des Kantons Bern (Drejtoria për Shëndetësi dhe Përkujdesje e kantonit të Bernës)

Sozialamt
(Enti Social)
Rathausgasse 1, 3011 Bern
Telefoni: 031 633 78 11
E-Mail info.soa@gef.be.ch
www.be.ch/familie

Përveç kësaj ka edhe shkolla ditore, në të cilat Ju fëmijët Tuaj mund të i leni në kujdestari në pauzë të mesditës apo pas mësimit. Normalisht kjo është e integruar në shkollat popullore në komuna dhe bëhet në hapësira të shkollës. Kostot e shkollave ditore llogariten sipas të ardhurave, pasurisë dhe madhësisë së familjes. Një pasqyrë mbi komunat e Bern-it, të cilat kanë shkolla ditore, si dhe informata tjera Ju i gjeni këtu: www.be.ch/familie

Shëndeti / siguria sociale

Unë jam i/e sëmurë. Cilin mjek duhet ta konsultoj?

Se te cili mjek dëshironi të shkoni, ju mund të vendosni lirisht vetë. Por ekzistojnë modele të sigurimeve shëndetësore me një zgjedhje të reduktuar të mjekëve. Në çdo libër të telefonave i gjeni adresat e shumë mjekëve. Të kërkuarit e mjekëve të definuar sipas njohurive gjuhësore, zonave të veçanta dhe regjioneve mund t'i gjeni këtu www.doctorfmh.ch

Më së miri kërkonin një mjek respektivisht një mjekë shtëpie të cilit/ës i besoni. Në Zvicër në rast sëmundje personat e parë kontaktues për ju janë mjekët/et e shtëpisë. Ata shpesh bile mund t'ju vizitojnë edhe në shtëpi dhe në raste urgjente mund t'i kontaktoni edhe natën dhe në fundjavë. Nëse është e nevojshme do t'ju rekomandojnë më tutje te një mjek/e specialist/e apo për në spital. Pra vetëm në situata të rrezikshme për jetë drejtohuni direkt në shërbimet urgjente apo në spital.

Për konsultime mjekësore urgjente në qytetin tuaj është në dispozicionin tuaj edhe

për regjionin Bern:

CITY NOTFALL AG

(City urgjenca AG)(çdo ditë 7 h –22 h)
Bubenberplatz 10, 3011 Bern
Telefoni: 031 326 20 00
E-Mail info@citynotfall.ch
www.citynotfall.ch

Praxiszentrum am Bahnhof

Parkterrasse 10, 3012 Bern
Tel. 031 335 50 00
E-Mail pzb.bern@hirslanden.ch
www.hirslanden.ch (> Kliniken und Zentren > Bern > Praxiszentrum am Bahnhof)

Regjioni Biel:

notfallpraxisbiel Spitalzentrum Biel

Vogelsang 84, 2501 Biel
Tel. 032 324 48 44
www.notfallpraxisbiel.ch

Regjioni Thun:

Hausärztlicher Notfalldienst Region Thun

Krankenhausstrasse 12, 3600 Thun
Tel. 033 226 45 56
E-Mail public@han-rt.ch
www.notfallthun.ch

Unë dëshiroj të di më shumë për sistemin shëndetësor të Zvicrës apo për një temë të veçantë. Ku mund të drejtohem?

A keni pyetje specifike për ushqimin dhe lëvizjet? Për fëmijën dhe shëndetin? Për dashurinë dhe seksualitetin? Apo në përgjithësi për përkujdesjen shëndetësore në Zvicër? Broshurat në gjuhë të ndryshme mund t'i shkarkoni apo t'i porositni falas: www.migesplus.ch

Si të zgjedh një sigurim shëndetësor?

Sigurimi shëndetësor në Zvicër është i obligueshëm. Kush vendos për të banuar në Zvicër duhet brenda tre muajve të lidhë një kontratë për një sigurim shëndetësor bazë të një agjenci sigurimi. Informacione të mëtutjeshme gjeni këtu: www.integration-be.ch

Ekzistojnë sigurime të ndryshme shëndetësore. Ju mund të vendosni vetë se ku do të siguroheni. Çdo agjenci sigurimi është e detyruar t'ju pranojë në sigurimin bazë shëndetësor. Me sigurimin shëndetësor bazë do të mbulohen shpenzimet e trajtimeve të mjekët dhe spitalet në kantonin e

Bernës. Megjithatë ju duhet të paguani një pjesë të faturës së mjekut dhe spitalit vetë. Kjo është shuma, të cilën duhet ta merrni përsipër Ju (Selbstbehalt).

Sigurimi shëndetësor nuk përgjigjet për trajtimet te mjeku i dhëmbëve. Këtu mund të krahasoni se cili sigurim shëndetësor është për ju më i liri: www.comparis.ch

Informacione të tjera lidhur me ofertat dhe premitë e sigurimeve shëndetësore i gjeni këtu: www.bag.admin.ch

Nëse ju fitoni shumë pak, do të keni një premi me subvencion. Kjo do të thotë se federata dhe kantoni e paguajnë një pjesë të premisë suaj. E drejta për premi të subvencionuar do të verifikohet në mënyrë automatike duke u bazuar në deklarinimin e tatimit. Personat me leje qëndrimi B,L,N apo F duhet të parashtrajnë vetë një kërkesë për subvencionimin e premisë të Entit për Sigurimet Sociale dhe Mbikëqyrje të Fondacionit. Atje gjeni informacione të tjera dhe formularët e nevojshëm.

**Amt für Sozialversicherung und
Stiftungsaufsicht (ASVS)
Enti për Sigurim Social dhe Mbikëqyrje
të Fondacionit**

Abteilung Prämienverbilligung und
Obligatorium
(Reparti për Subvencion të Premisë dhe
Obligimi)

Forelstrasse 1, 3072 Ostermundigen

Telefoni: Informacione (Hotline):

0844 800 884

E-Mail asv.pvo@jgk.be.ch

www.be.ch/asvs

Çka është AHV/IV?

Alters- und Hinterlassenenversicherung (Sigurimi i Pleqërisë dhe Trashëgimtarëve) (AHV)si dhe Invalidenversicherung (IV) (Sigurimi i Invaliditetit) janë sigurime të obligueshme në Zvicër. AHV është sigurim i pensionit të pleqërisë. Gratë marrin pension pleqërie pasi të mbushin 64 vjet, kurse burrat pasi të mbushin 65 vjet.

Sigurimi i Invaliditetit siguron ekzistencën tuaj themelore. Nëse ju p.sh. pas një aksidenti vetëm pjesërisht apo fare nuk jeni të aftë për punë apo për arsye të dëmtimeve shëndetësore që nga lindja nuk është e mundur të punoni.

Nga mosha 18 vjeçe duhet të paguani AHV/IV kontribute. Të punësuarve ju ndalen këto automatikisht nga paga. Po qe se nuk keni punë apo punoni të pavarur duhet t'i paguani vetë këto kontribute direkt te arka e AHV.

**Ausgleichskasse des Kantons Bern
(Arka për Kompensim e Kantonit të
Bernës)**

Chutzenstrasse 10, 3007 Bern

Telefoni: 031 379 79 79

E-Mail info@akbern.ch

www.akbern.ch

Informacione të tjera për AHV/
IV dhe të gjithë formularët i gjeni
këtu: www.ahv-iv.ch

Cilat sigurime të tjera duhet të bëj edhe nëse nuk janë të obligueshme?

Sigurimet vijuese janë të preferuara. Gati të gjithë personat në Zvicër kanë lidhë kontrata të tilla sigurimi.

Sigurimi në rast aksidenti:

Nëse jeni duke punuar Ju jeni në rast aksidenti të siguruar nga punëdhënësi. Nëse jeni të punësuar më shumë se tetë orë në javë te i njëjti punëdhënës, Ju jeni prej tij edhe ndaj aksidenteve jashtë vendit të punës të siguruar. Nëse nuk jeni të punësuar apo punoni më pak se tetë orë në javë, mund ta lidhni p.sh. një kontratë sigurimi ndaj aksidentit te sigurimi i juaj shëndetësor.

Sigurimi për dëmshpërblim (Haftpflicht):

Nëse ndokujt i shkaktoni ndonjë dëm, Ju keni detyrime ndaj tij. Kjo do të thotë që Ju për dëmin e shkaktuar duhet të paguani. Sigurimi privat për dëmshpërblim Ju mbron nga pasojat financiare për dëmet e tilla. Shpesh me premitë e ulëta Ju jeni të siguruar për dëmet me shuma të larta. Një vështrim të përgjithshëm lidhur me ofertat e ndryshme të sigurimeve për dëmshpërblim i gjeni këtu: www.comparis.ch

Sigurimi për objektet e shtëpisë (Hausrat):

Sigurimi për objektet e shtëpisë u përgjigjet për dëmet që mund të shkaktohen në banesën apo pronën Tuaj; nga zjarri, uji, rreziqet natyrore (si p.sh. stuhitë apo përmytjet), vjedhja dhe thyerjet e qelqit. Pronarët e banesave, nga të cilët merrni banesën me qira, kërkojnë në shumicën e rasteve nga Ju, që të lidhni një kontratë për sigurim të objekteve të shtëpisë. Sigurimi i objekteve të banesës ofrohet shpesh bashkërisht me sigurimin për dëmshpërblim. Një vështrim të përgjithshëm lidhur me ofertat dhe premitë i gjeni këtu: www.comparis.ch

Informata tjera mbi sigurim gjeni nën www.integration-be.ch

Mbrojtje nga diskriminimi

Ku gjej unë mbështetje, kur unë jam viktimë e diskriminimit apo racizmit?

Kantoni dhe komuna kanë urdhrin për eliminim dhe luftim të diskriminimit. E drejta themelore për mbrojtje ndaj diskriminimit racor, ngjyrë të lëkurës, gjinisë, moshës, gjuhës, prejardhjes, mënyrës së jetesës, drejtimit seksual, bindjeve religjioze apo politike si dhe të metave fizike, shpirtërore dhe psikike vlen për secilin person, pavarësisht nga statusi i qëndrimit dhe nga nacionaliteti.

Zyrat këshilluese integracioni (Adresat shiko Faqet 5) këshillojnë personat, të cilat janë të prekura nga diskriminimi. Përveç kësaj viktimat e diskriminimit mbështetje kanë edhe tek zyrat vijuese

Rechtsberatung für Opfer von Diskriminierung:
(Këshilla juridike për viktimat të diskriminimit)

Berner Rechtsberatungsstelle für Menschen in Not (RBS)

Eigerplatz 5, 3007 Bern
Tel. 031 385 18 20
E-Mail rbs.bern@bluewin.ch
www.rechtsberatungsstelle.ch

Informations- und Beratungsstelle zu Gewalt
und Rassismus:
(informata dhe këshilla mbi dhunën dhe
racizmin)

gggfon – gemeinsam gegen Gewalt und Rassismus

Tel. 031 333 33 40
E-Mail melde@gggfon.ch
www.gggfon.ch

Informationen, Beratung und Vermittlung
(nuk ka të bëjë me zonat komunale
dhe kantonale): (Informata, këshilla dhe
ndërmjetësimi)

Eidgenössische Kommission gegen Rassismus EKR

Schwanengasse 2, 3003 Bern
Tel. 031 324 12 93
E-Mail ekr-cfr@gs-edi.admin.ch
www.ekr.admin.ch

Informata dhe oferta tjera për mbrojtje nga diskriminimi dhe luftimi i racizmit gjeni këtu: www.integration-be.ch

Tatimi

Me paratë e tatimit financohen detyra të rëndësishme të shtetit për mirëqenien e përgjithshme të gjithë personave që banojnë në Zvicër. Për shembull arsimimi, mirëqenia sociale, shëndetësia dhe trafiku rrugor.

Si e paguani tatimin në kantonin e Bernës?

Po qe se as ju e as bashkëshorti/ja i/e juaj nuk posedoni leje qëndrimin C, tatimi do t'u ndalet direkt nga paga (Quellensteuer). Personat me leje qëndrimi C dhe zvicëranet/ët si dhe bashkëshorti/ja duhet çdo vit ta bëjnë vetë deklarimin e tatimit dhe ta dorëzojnë.

Nëse keni pyetje për tatimin drejtohuni te punëdhënësit apo te Administrata Tatimore e Kantonit. Në faqen e tyre të internetit gjeni shumë këshilla të dobishme dhe informacione.

Steuerverwaltung des Kantons Bern (Administrata Tatimore e Kantonit të Bernës)

Brünnenstrasse 66, 3018 Bern
Adresa postare: Postfach 8334, 3001 Bern
Telefoni: 031 633 60 01,
www.be.ch/steuern

A më duhet të paguaj taksa për radio dhe televizion?

Në Zvicër marrja e radios dhe e televizionit i nënshtrohet detyrimit të taksave. Këto taksa mblidhen nga Billag AG. Këtu duhet të lajmëroheni nëse posedoni një televizor apo radio apo nëse posedoni një pajisje me të cilin mund të merrni programet e radios apo televizionit (p.sh. kompjuter apo smartphone). Çdo amvisni në veti i nënshtrohet detyrimit të taksave. Në amvisëri mund të furnizohen persona me numër të pakufishëm me aparate dhe emisione të ndryshme.

Billag AG, Enti Zvicëran për Mbledhjen e Taksave për Radio dhe Televizion

Postfach, 1701 Freiburg
Telefoni: 0844 834 834
E-Mail suisa@billag.com
www.billag.ch

Mobiliteti

Si mund të qarkullojë unë me mjete publike trafiku?

Kantoni Bern dhe e tërë Zvicra posedon një rrjet të ndërtuar mirë të linjave të trenit dhe autobusëve. Plane udhëtimit, plane linjash dhe abonimet regjionale do i gjeni këtu: www.s-bahn-bern.ch

Lidhjet tarifore mundësojnë ndërrimin e mjeteve trafiku me biletë të njëjtë. Në kantonin Bern ekzistojnë këto lidhje tarifore:

Region Bern-Solothurn-Biel-Berner Jura:

LIBERO

www.mylibero.ch

Region Thun-Berner Oberland:

BeoAbo

www.beoabo.ch

Schweizerischen Bundesbahnen SBB (Hekurudhat Federale të Zvicrës) ofrojnë abonime në gjithë Zvicrën. Me një Halbtax-Abo mundeni të udhëtoni me gjysmën e çmimit me trafik urban. Informacione lidhur me abonimet te Hekurudhat Federale të Zvicrës SBB si dhe planet e qarkullimit të mjeteve transportuese në tërë Zvicrën mund t'i gjeni në çdo sportel te stacioni i trenave apo këtu: www.sbb.ch

Po qe se dëshironi të merrni një makinë me qira, Mobility-Carsharing ju ofron – krahas shumë qirave të ndryshme të makinave edhe makina të madhësive të ndryshme në 1400 vende në Zvicër. Njëherazi Ju duhet të jeni anëtar i Mobility: www.mobility.ch

Çka duhet të kem parasysh nëse unë ngas biçikletë?

Biçikleta – Velo, në dialektin Zviceran – është një mjet qarkullues i shumë dëshiruar në Zvicër. Preferohet të bëhet një sigurim garantimi, që Ju të jeni të siguar në raste kur ju si biçiklist shkaktoni aksidente. Më tepër informata gjeni në Faqen 22.

Një regjistër të udhëve më të bukura të biçiklizmit Ju do e gjeni nën www.veloland.ch apo në Verein Pro Velo, i cili ofron edhe kurse vozitje për fëmijë dhe të rritur.

Pro Velo Kanton Bern

Postfach 6711

3011 Bern

Tel. 031 318 54 12

E-Mail sekretariat@pro-velo-be.ch

www.pro-velo-be.ch

Unë e kam marr patentën e shoferit në një vend të huaj. A mund të ngas makinën me këtë patentë?

Ju mund ta ngisni makinën me këtë patentë përgjatë 12 muajve. Më pastaj duhet ta këmbeni atë me një patentë zvicerane. Informacione të tjera dhe formularët e nevojshëm i gjeni këtu: www.be.ch/svsa > **Führerausweise**

Automjet e huaja dhe rimorkiot, nëse ngiten në Zvicër më shumë se një vit, duhet të pajisen me targa Zvicerane. Nëse transportoni me makinën tuaj njerëz apo mallra me pagesë, atëherë këtë duhet ta lajmëroni menjëherë.

Strassenverkehrs- und Schifffahrtsamt des Kantons Bern (Enti i Qarkullimit Rrugor dhe Qarkullimit të Anijeve të Kantonit të Bernës)

Schermenweg 5, Postfach, 3001 Bern
Tel. 031 634 21 91
E-Mail zfu.svsa@pom.be.ch
www.be.ch/svsa

Çka duhet të di si shofere respektivisht si shofer?

Në trafikun e Zvicrës vlejné këto shpejtësi më të larta, shmangiet janë të sinjalizuara

Brenda vendbanimit: 50 km/h
Jashtë vendbanimit: 80 km/h
Auto-udha: 100 km/h
Autostrada: 120 km/h

Për shfrytëzimin e autostradës duhet të paguhet një taksë: Juve ju nevojitet një vinjetë për autostradë. Këtë mund ta blini p.sh te dogana në kufi, te pompat e benzinës, në postë apo në kioskë.

Në Zvicër vlen kufizimi i promilëve të alkoolit prej 0,5 promilë. Shoferët profesionist, shoferët e ri, nxënësit të vozitjes, instruktorët e vozitjes si dhe personat përcjellëse nuk guxojnë të konsumojnë alkool para vozitjes (0,1 promilë). Ai i cili me vlera më ë larta të alkoolit në gjake vozit një automjet apo udhëheq mësim vozitjeje, duhet të llogaris me sanksione ligjore.

Nëse Ju posedoni automjet tuajin, Ju duheni të bëni sigurim të automjetit. Ky sigurim mbulon dëmet ndaj personave tjera apo gjësendeve në pronë të tjerëve. Pa e bërë këtë sigurim garantimi nuk do pranoni targat nga enti i qarkullimit rrugorë.

Diese Broschüre ist in folgenden Sprachen erhältlich:

Deutsch, Französisch, Albanisch, Bosnisch/Kroatisch/Serbisch, Chinesisch (Mandarin), Englisch, Italienisch, Polnisch, Portugiesisch, Spanisch, Tamilisch, Thailändisch, Türkisch

Download unter www.be.ch/integration > Publikationen > Migration > Informationsmaterial

2016

Cette brochure est disponible dans les langues suivantes :

Allemand, français, albanais, anglais, bosnien/croate/serbe, chinois (mandarin), espagnol, italien, polonais, portugais, tamoul, thaïlandais, turc.

Elle est téléchargeable sous www.be.ch/integration > Publications > Migration > Matériel d'information

2016